

Indyjska Iskra w MLP

#Historia #Lotnictwo wojskowe #Pożegnania 1 września 2021

Wczoraj, 31 sierpnia 2021, w Gmachu Głównym Muzeum Lotnictwa Polskiego w Krakowie odbył się uroczysty wernisaż nowej wystawy czasowej *Iskra - historia polsko-indyjska*, poświęconej służbie samolotów TS-11 w Indyjskim lotnictwie wojskowym, której głównym elementem jest samolot TS-11 w malowaniu indyjskich wojsk lotniczych. Od 5 września ekspozycja ta będzie dostępna także dla wszystkich odwiedzających Muzeum ([Indyjska Iskra gotowa do podróży](#), 2021-08-19).

*Głównym elementem nowej wystawy jest samolot TS-11 noszący malowanie indyjskich wojsk lotniczych
Zdjęcia: Marcin Sigmund*

W uroczystości przeznaczony dla instytucji bezpośrednio zaangażowanych w powstanie wystawy i mediów, którą prowadził zastępca dyrektora ds. naukowych Muzeum Lotnictwa Polskiego dr hab. Krzysztof Mroczkowski, wzięli udział m.in. dyrektor Muzeum Lotnictwa Polskiego Tomasz Kosecki, dyrektor techniczny Wojskowych Zakładów Lotniczych Nr 2 S.A. w Bydgoszczy Waldemar Topol, prezes Krakowskiego Klubu Seniorów Lotnictwa Leszek Mańkowski, zastępca dyrektora ds. przestrzeni kulturowych Departamentu Kultury i Dziedzictwa Narodowego w Urzędzie Marszałkowskim Województwa Małopolskiego Dariusz Gawęda, a także Adam Tomyślak i Bogusław Miśkurka z WZL nr 2 S.A., którzy wnieśli duży wkład w renowację muzealnej Iskry w indyjskich barwach. W spotkaniu uczestniczyło też liczne grono osób, które były zaangażowane w próby w locie indyjskich TS-11 i ich obsługę techniczną, a także przedstawiciele Sił Powietrznych i Wojska Polskiego.

Podczas ceremonii dyrektor Muzeum Lotnictwa Polskiego Tomasz Kosecki i Bogusław Miśkurka z WZL Nr 2 S.A. włożyli do samolotu kapsułę czasu, w której znalazły się imiona i nazwiska osób z tych zakładów zaangażowanych w renowację muzealnej

indyjskiej Iskry, ich zdjęcie i znaczek WZL Nr 2 S.A.

Uroczystość uświetnił pokaz tańca indyjskiego w wykonaniu grupy Natyalaya z Krakowa.

Otwarcie nowej wystawy związane jest z podwójnym jubileuszem: 20-lecia zakończenia polsko-indyjskiego kontraktu serwisowego samolotów TS-11 i 75-lecia bydgoskich Wojskowych Zakładów Lotniczych Nr 2, które nadały muzealnemu eksponatowi całkiem nowy wygląd.

Poza samym samolotem, na wystawie można zobaczyć m.in. stosowany w TS-11 fotel wyrzucany i silnik SO-3, kombinezon i hełm pilota, amunicję do działka pokładowego, przyrządy pokładowe, dokumenty iszereg artefaktów związanych z tymi samolotami i polsko-indyjską współpracą.

Muzealny egzemplarz prezentowany obecnie w indyjskim malowaniu z numerem W1741 został wyprodukowany w 1975 w wersji TS-11 Iskra bis DF z numerem seryjnym 3H-1415 i podczas eksploatacji w polskim lotnictwie wojskowym nosił nr boczny 1415. Swoją służbę rozpoczął na lotnisku w Babich Dołach, a zakończył w Bydgoszczy, po czym został przekazana do zbiorów Muzeum Lotnictwa Polskiego.

W czasie prac w WZL Nr 2 S.A. samolot przebudowano do używanej w Indiach wersji TS-11 Iskra bis D, usuwając m.in. podkadłubową gondolę z aparatem fotograficznym i dokonując kilku innych przeróbek.

Wybór indyjskiego malowania z numerem W1741 nie był wcale przypadkowy, bowiem oznaczenie takie nosił egzemplarz, który we wrześniu 1975 jako pierwszy trafił do indyjskiego lotnictwa wojskowego i inny, dostarczony do Indii październiku 1996, który wziął udział w pożegnalnym przelocie w grudniu 2004 podczas ceremonii wycofania Iskiek z indyjskiego lotnictwa wojskowego.

Inicjatorami nadania indyjskiego malowania muzealnej Iskrze był dyrektor techniczny WZL Nr 2 S.A. w Bydgoszczy Waldemar Topol i Agencja Lotnicza Altair.

Oficjalnie Indie nabyły 50TS-11 Iskra bis D, które dostarczono w latach 1975-76 i w 1999 zawarły kontrakt na 12 kolejnych, używanych, które miały zastąpić 11 egzemplarzy skasowanych z różnych przyczyn. Według zajmujących się remontami indyjskich Iskiek WZL Nr 2 S.A. w kraju tym eksploatowanych jednak było łącznie 69 samolotów tego typu, bowiem część dodatkowych egzemplarzy została przekazana za samoloty, których remont z różnych przyczyn był nieopłacalny lub niemożliwy.

Indyjskie wojska lotnicze, które eksploatowały TS-11 Iskra w bazie w Hakimpet na przedmieściach Hyderabadu, bardzo ceniły te samoloty, czego wyrazem było nadanie

im przydomka *Lady* (ang. *Dama*). Niestety kraj ten był jedynym zagranicznym klientem, któremu udało się sprzedać Iskry, bowiem w 1961 w przeprowadzonym w Moskwie konkursie na odrzutowy samolot szkolny dla Układu Warszawskiego, w którym obok Iskry wzięły udział czechosłowacki Aero L-29 Delfin i radziecki Jak-30, wybrana została konstrukcja naszych południowych sąsiadów.

Wraz z sukcesywnym wycofywaniem Iskier z użycia wojskowego, niektóre egzemplarze w stanie lotnym trafiły do prywatnych entuzjastów lotnictwa m.in. w USA i Australii. W Polsce dwiema latającymi Iskrami dysponuje natomiast Fundacja Biało-Czerwone Skrzydła.

W niedzielę, 5 września o godz. 11:00, zaplanowano uroczyste otwarcie wystawy dla zwiedzających. Z tej okazji przewidziano m.in. prezentację Iskry wraz z oprowadzaniem po wystawie, spotkanie przy samolocie zatytułowane *TS11 Iskra na polsko-indyjskim niebie*, warsztaty plastyczne poświęcone tematyce malowania samolotów, mini zawody modeli latających, warsztaty indyjskie i konkursy.

Na podstawie informacji Marcina Sigmunda

Powiązane wiadomości

[Indyjska Iskra w MLP \(2021-09-01\)](#)

[Indyjska Iskra gotowa do podróży \(2021-08-19\)](#)

[Indyjska Iskra maluje się w Bydgoszczy \(2021-08-05\)](#)

[Reinkarnacja krakowskiej Iskry \(2021-04-23\)](#)

© Wszelkie prawa zastrzeżone, 2007-2026 Altair Agencja Lotnicza Sp. z o. o